

Foto: Jurij Helgest

Namołwa

Přeco hišće njeje financowanje Załožby za serbski lud trajnje zaručene. Namołwjamy tohodla wšěch Serbow a přečelow Serbow, so dnja 29. meje 2008 popoždnu na manifestaciji w Berlinje wobdźelić. Přizjewjenja za busy přijimuju SKI Budyšin (tel. 03591/ 550-111) Lodka Chóšebuz (tel. 0355/ 485 76-468) a regionalny běrow Domowiny w Slepom (tel. 035773/ 76153).

Manifestacija w Budyšinje

Dnja 17. měrca 2008 wotmě so w Budyšinje manifestacija Serbow a přečelow Serbow za wotzamknjenje dołhodobneho financneho zřěčenja mjez Zwjazkom, Braniborskej a Sakskej, kotraž projektowe a institucionelne spěchowanje serbskeje řeče a kultury w dosahacej wysokosci garantuje. „Wobaramy so přečiwo wukrawjenju serbskeje řečneje a kulturneje krajiny. Přitřihanje budgeta Załožby za serbski lud wjedže wšitke próco-

wanja a wuspěchi zaštych lět ad absurdum“, namołwicu zawodne a personalne rady serbskich institucijow, kiž su manifestaciju organizowali. Zastupowacy předsyda Zwjazka němskich žurnalistow w Sakskej, Axel Arlt, na kóncu demonstracije zwěsći, zo je so něhdže 500 Serbow a Němcow na njej wobdźeliło.

Na přeprošenje předsydy Domowiny zeńdžechu so dnja 11. apryla w Budyšinje nawoźa serbskich institucijow a zawodne rady, zo bychu wo dalšich

zhromadnych akcijach wuradźowali, Dnja 22. apryla zeńdže so iniciatiwna skupina zawodnych a personalnych radow serbskich institucijow, zo by wo dalšich protestnych akcijach hladajo na hrožace skrótšenja přiražkow Załožby za serbski lud wuradźowala. Do toho bě so ze zastupjerjemi Domowiny wo móžnym terminje demonstracije w Berlinje dorozumiła. Organizatoriskich přičin dla přestorči so w medijach wozjewjeny termin na kónec meje.

Nowinarska konferenca w Berlinje

Na nowinarskej konferency dnja 6. měrca w Berlinje předstaji so tu- a wukrajnym žurnalistam Memorandum k dalšej eksistenciji serbskeho luda w Zwjazkowej republice Němskej. Rozmołwni partnerjo běchu w mjenje jeho iniciatorow člon zwjazkoweho předsydstwa a předsyda Domowiny, dr. Měrcin Wałda a Jan Nuk, nowinski řečnik a předsyda Zwjazka serbskich wumětcow Alfons Wićaz a Benedikt Dyrlich (wotlěwa) kaž tež Ludmila Budarjowa, předsydku Serbskeho šulskeho towarstwa. Tekst memoranda namakaće we wjacorych řečach na internetnej stronje Domowiny. Zarjad Domowiny je jón europskim wulkopóstanstwam kaž tež zamołwitym gremijam Europskeje unije posrědkował.

Foto: Maćij Bulank

Swój premjerny wustup měješe dorost huslerjow Serbskeho folklorneho ansambla Slepo Rebecca Rathner, Johanna Klaucke, Emi Pannasch (wotprawa) a Jos Pannasch (njeje na wobrazu), pod nawodom Wolfganga Kottisseka na loříše htownej zhromadźiznje Župy Běta Woda/Niska. Foto: Martina Arlt

Štó ma to płaćić?

W medijach je so wjele wo dojednanju mjez Domowinu a koncertom Vattenfall pisało. Mějenja a wothłós w nowinach běchu jara rozdźelne. Bohužel je so mało wo wobsahach pisało – same pjenjezy drje zdawaja so wšitkim wažniše. Tak zbudži so w Župje Běta Woda/Niska, kotraž je so na swoje projekty dojednała, tola wěšta iritacija, jako chcychu w Drježdžanach jenož ličby wědźec. K čemu žedža so tam runje za tutymi informacijemi, hdyž wěcne prašenja jich njezajimuju?

Wot 27. měrca 2008 pak je kóčka z měcha! Zwjazk a krajeje su pokazali, zo Serbow za wobzamknjenja wjace njetrjebaja. Tež jako zastupjerjo župy běchmy dnja 17. měrca 2008 na demonstraciji w Budyšinje. Smy słyšeli, kak hłósnyje staj so Budyskaj krajny rada Harig a wyši měščanosta Schramm za zaručene financowanje załožby zwurazniłoj. Nětko, po 27. měrcu, wěmy, zo so spěchowanje Serbow přez Załožbu za serbski lud wobstajnje dale přitřihna. Etat 2008 je nětko zakoń – drje bjez serbskich hłosow schwaleny, tola komunalni zastupjerjo, kotřiž běchu so na spočatku z nami solidarizowali, su wobzamknjenje scyła zmóžnili. Dnja 17. měrca 2008 běše tež wo zaručenje němsko-serbskeho dźiwadła što. Tola zo nam němscy zastupjerjo załožboweje rady hnydom paradny

přikład ekslercěrowanych demokratickich hračkow prezentuja, z tym njeby nihtó ličič. W medijach so stajnje tukaše, štó deficit k žadanym 16,4 milionam euro zaruna – krajeje? Hdže pak, to měł Vattenfall činić! Naša Slepjanska kónčina płaći wulku płaciznu, politisku płaciznu, za to, zo bychu so zaměry wobzamknjeneje energijoweje politiky Swobodneho stata Sakska zwoprawdželi. Jako wurunanje dósta přidatne wosebite spěchowanje a podpěru. Ani z jeničkej mysličku njeměto so

wočakować, zo so podpěra koncerta Vattenfalla nětko za zatykanje džěrow w statnym etaće wužiwa. Brunicy njemóže so w tutym konkretnym padže zamołwitosć za wšitko přisunyc.

Załožba za serbski lud ma nětko mjenje srědkow k spěchowanju bazy k dispoziciji. Domowina a Vattenfall stej so w nowembur 2007 na projekty za 2008 dojednałoj. Tuta lisćina projektow drje njeje skostnjeny ramik, tola je z prioritami podkładžena. Kruće zaplanowany bě lětsa festiwal dudakow „Łužica 2008“. Na financowanju měła so – nimo wokrjesa Hornja Łužica-Delnja Šleska a Slepjanskeje gmejny – tež Załožba za serbski lud wobdźělić.

W jeje etaće pak so nětko žana suma za Slepo njejewi. W našim župnym předsydstwje smy dnja 02.04.2008 jednohłósnyje wobzamknili, zo njebudžemy žane hižo hinak zaplanowane projektne srědky za festiwal wužiwać, zo bychmy deficit załožbowych pjenjez wurunali. Tole by přeco rěčnym projektam na škodu było. Kotrym? Podpěrje intensiwnych rěčnych kursow serbsčiny, podpěrje Witaj-projekta w Rownom, prózdniškim poskitkam – tak mjenowanym rěčnym campam – a Šuli w zelenym abo hudźbnemu wukubłanju džěci a z druhich titulow na přikład wukubłanje młodostnych na serbskich hudźbnych nastrojach.

Manfred Hermaš

Tekst a foto: Ulrike Herzger

Na kóncu swojeho projektoweho tydženja srjedz měrca zeznajomichu so šulerjo Zakładneje šule „Handrij Zejler“ Wojerocy ze serbskimi jutrownymi nałožkami. Na wobrazu šulerjo 2. lětnika na dworje Domowinskeho domu na Drježdžanskej dróze 18, hdžež dožiwichu w přitomnosći Wojerowskeje županki a regionalneje rěčnicy, Brigity Šramineje a Christiny Šoćcineje (zady wotlěwa), pyšenje konja.

1. žeń wótwórjonych žuri w Serbskem domje w Chóšebuzu

dnja 19.06.2008 w Serbskem domje Chóšebuz, Droga Augusta Bebela 82, wót 13.00 góž.

Program/wótběg:

13.00 góž. wuwitanje

13.30 góž. pśednosk: Cogodla wuknjom na DSG? - wuknica 12. lětnika

14.00 góž. pśedstajenje nowych wucbných materialijow-RCW

15.00 góž. wustup žišeceje rejowańskeje kupki

16.00 góž. pśednosk: Projektowe spěchowanje Założby

17.00 góž. wugódnosenje kwisa a mytowanje

17.15 góž. cytanje serbskeje literatury w nimskej rěcy

18.00 góž. premjera nowego Witaj-filma, K. Lehmanojc, RCW

W celem casu słyšymy muziku na dwórje a w domje ze wšakimi serbskimi wuměłcami.

Gósc njamóžo se jano wó institucijach w Serbskem domje informěrowaš, pśigotujomy teke kwis wó Serbach za naše gósci. Teke naše towaristwa su pšepšosone zapšimješ a swójske cesnoamtske žěto pśedstajis.

Nažejamy se, až dostanjomy hyšći dalšne rědne pšechwatanja. Sobužětašerje pórucuju cełe wótpódnjo wježenje pšez dom.

Wó zastaranje se stara pšikładnje naš psiducy kjarcmař.

Tekst: Karin Tšukowa, foto: Werner Sroka

Einladung zum ersten Tag der offenen Tür

Erstmals lädt das Wendische Haus in Cottbus, August-Bebel-Straße 82, am 19. Juni zum „Tag der offenen Tür“ ein. Ab 13 Uhr erwartet die Besucher ein anspruchsvolles Programm. Dazu gehören ein Vortrag zum Lernen am Niedersorbischen Gymnasium (13.30 Uhr), die Vorstellung neuer Lehr- und Lernmittel durch das WITAJ-Sprachzentrum Cottbus (14 Uhr), der Auftritt einer Kindertanzgruppe (15 Uhr), ein Vortrag zur Projektförderung durch die Stiftung für das sorbische Volk (16 Uhr), eine Lesung sorbischer

Literatur in deutscher Sprache (17.15 Uhr) und um 18 Uhr die Premiere eines neuen WITAJ-Films. Neben den sorbischen Institutionen werden sich auch Mitgliedsvereine vorstellen und über ihre ehrenamtliche Arbeit berichten. Es finden Führungen und ein Quiz statt; Künstler sorgen für die musikalische Umrahmung in Haus und Hof. Die gastronomische Betreuung liegt in den Händen des künftigen Wirts des Restaurants. Alle Interessenten sind herzlich willkommen - Witajšo k nam!

Přeprošenje na 11. wopomnjenski dzeń za wotbagrowane wsy

Sobotu, dnja 14. junija 2008 w 14.00 hodž. přewjedže so 11. raz wopomnjenski dzeń Domowiny za wotbagrowane serbske wsy. Lětuši wopomnjenski dzeń wěnuje so něhdyšej serbskej wsy w tehdy hłubokej holi – Gozdzej pola Grodka, kotryž so před 40 lětami wudobywanja brunicy dla zhubi. Zarjadowanje wotmjeje so na rekultiwěrowanej płoninje wotkryteje jamy Wjelcej-juh při puću podłu jamy mjez sydłom zarjada jamy – Tagesanlagen Welzow Süd – a Prožymom/Proschim. We wobłuku wopomnjenskeje swjatočnosće so na tutym dnju poswjećitej wopomnjenski kamjeń a wopomnjenska tafla. Nimo toho ma so lipa jako symbol

serbstwa sadzić. Předsyda Domowiny a předsydka Domizniskeho towarstwa Gózdž přeprošujetaj zajimcow cyle wutrobnje.

Werner Sroka, tel.: 03591/550104

Přihoty župow na nowy Budyski wokrjes

Předsydstwo župy „Jan Arnošt Smoler“ zaběra so hižo dlěši čas z wočakowanjami Serbow na nowy wokrjes Budyšin. Wuchadžejo z dotalnych nazhonjenjow a zwěsćejo wšelakore njedostatki, kaž přesa-dženje dwurěčnosće w zarjadach a w zjawnym žiwjenju, šulska syć za serbsku rěč a šulerski transport abo proporc Serbja-Němcy we wólbnych wokrjesach, jewi so trěbność dalšich jednanjow. Tak zetkach

so župance župow Kamjenc a Wojerec, župan župy Budyšin a regionalni rěčnicy kónc februara přeni raz, zo bychu wo situaciji a dalšich trěbnych krokach rěčeli. W samsnym času je sebi předsydstwo župy Budyšin krajneho radu Michaela Hariga na rozmołwu wo dotalnym spěchowanju serbskeje rěče a kultury přeprošyło. Jako wunošk wobeju rozmołwow a dalšeho zetkanja zastupjerjow wšěch třoch župow nasta naćisk wobšěrnych a dalewuwitych „Wustawkow k zachowanju, spěchowanju a wuwicu serbskeje rěče a kultury“ za nowy wokrjes Budyšin. Naćisk sposrědkowachu wšitkim zamołwitym wokrjesnej sejmikow Budyšin a Kamjenc kaž tež měsćanskeje rady Wojerecy.

dr. Hilža Elina

Redaktorka dječaceho časopisa Płomjo Wórša Šoćina powědaše na swjedenju serbskeje rěče dnja 26. septembra 2007 w Radworju ze swojeho dźěta.
Foto: archiw RCW

Fachowa konferenca Rěčneho centruma WITAJ

Rěčny centrum WITAJ přihotuje fachowu konferencu, kotraž přewjedže so 20. septembra 2008 w Čisku. Wona steji pod hesłom „WITAJ-projekt w pěstowarnjach Hornjeje a srjedźneje Łužicy – mjezybilanca a zhladowanje do přichoda” a změje charakter dźěłoweje konferency z wuměnu nazhonjenjow w šerokim zmysle. Zhromadnje z přítomnymi chcemy diskutować wo přesadźenju zakonskich postajenjow w praksy, wobswětlic dotal docpěte wuslědki a wotkryć móžnosće efektiwizowanja. Konferenca ma bilancować dźěławosć po modelowym projekće WITAJ, zdobom pak ma dać wuhlad do přichoda wuznamneho projekta za zdźerženje a rewitalizowanje serbskeje rěče.

Nimo mjezybilancy k dźěławosći WITAJ-skupinow najwšelakorišich nošerjow pěstowarnjow a fachoweju přednoškow k rěčnym zamóžnosćam serbskich dźěci a WITAJ-dźěci z rěčnje měšanych serbsko-němskich a ryzy němskorěčnych swójbow rozprawjeja dalši direktnje potrjeheni wo swojich nazhonjenjach. Tak porěča na konferency kubłarka WITAJ-skupiny, mać němskorěčneje swójbje a wučerka bilingualneje rjadownje wo swojich nazhonjenjach z praksy. Předstaja wuspěchi při kubłanju, skedźbnja na čezje a pokazaja na trěbne změny a wočakowanu podpěru w swojim zamołwitym dźěle při zažnym dwurěčnym kubłanju. Nic

naposledk słyšimy wo prócowanjach nošerja při wutworjenju ramikowych wuměnjenjow w pěstowarni za najlepší móžny přihot dźěci na dwurěčne serbsko-němske kubłanje w zakładnej šuli. Hladajo na fallowacy dorost spřístupni nam zastupjerka Serbskeje fachoweje šule za socialnu pedagogiku zhromadne aktiwity kubłanišća z pěstowarnjami wo zaručenje serbskorěčneho kubłarskeho dorosta na wysokim wukubłanskim niwowje.

Cytkownje slědujemy zaměr,

- sčahnyć bilancu wo docpětych stawje WITAJ-projekta,
- zběrać njedostatki, kotraž tuchwilu

dalše rozwiće projekta haća,

- pytać za móžnosćemi dalšeje podpěry w praktiskim dźěle pěstowarki-kubłarki a nošerja, kotraž dowoleja hišće efektiwniše dźěło a lěpše wuslědki při serbskorěčnym kubłanju w pěstowarni. Jenož tak móžemy wotpowědować zajimej staršich, jich dźěcom přez zažnu dwurěčnosť wotewrěć durje k dženca njeparujomnej wjacerěčnosći. Zdobom chcemy docpěć šeroku zjawnosć, kotraž móhła wunošnje přinošować k šerjenju wuznamneho projekta WITAJ a posylnejc nałožowanje serbskeje rěče po cytej dwurěčnej Łužicy.

Konferenca steji pod patronatom Sakskeje statneje ministerki za socialne. Zarjadowanje poskićuje so jako dalekubłanje a so wot ministerstwa za socialne spěchuje. Wočakujemy zastupjerjow ministerstwow za socialne a kultus a politiskich zamołwitych komunalneje, wokrjesneje a krajneje runiny.

Hižo nětko přeprašujemy kubłarki a kubłarjow w pěstowarnjach a hortach, wučerki a wučerjow serbskich šulow a šulow ze serbskorěčnym poskitkom, wosebje pak zajimowanych staršich a nošerjow pěstowarnjow a šulow kaž tež zastupjerjow wolenych gremijow wšitkich runin 20. septembra 2008 do Čiska. Zjawne přeprašenje so sčasom wozjewi.

Rafael Wowčer, nawoda RCW

„Maćernu rěč lubuju ...“

Maćersćina je jedne z najdrohotnišich kubłow, kotraž čłowjek wobsedzi. Chcemy sej ju swěru hladać a nohcemy ju nihdy zanjechać. Dorosceni dyrbjeli dźěcom być dobry přikład, tež na rěčnym polu. Rěčne přikłady namakaće tu:

Takle nic!

We Wonecach su žně skónčili.
Woni su ze žitnymi žnjami hotowi.
Njedzeli nas wowka wopytaše.
Wnučka so wowce podzakowaše.
Wobydlerjo su přetołste.
Sportowcaj dóstanještaj awto.
Je hišće dowol a tak je tež nalada.
Wčera sydaše běrny z lanym wolijom.
Smy tam młodeho reportera stali.
Znaja wšě ludźi Serbow?

(Zmylki słyšała a čitała: **Hilža Nukowa**, za prawosć korektury rukuje: **Timo Meškank.**)

Takle je prawje!

→ We Wonecach su žně zakónčili.
→ Woni su ze žitnymi žnjami hotowi.
→ Njedzeli nas wowka wopyta.
→ Wnučka so wowce podzakowa.
→ Wobydlerjo su přetołsci.
→ Sportowcaj dóstaštaj awto.
→ Je hišće dowol a tajka je tež nalada.
→ Wčera sydachu běrny z lanym wolijom.
→ Smy tam młodeho reportera póstali.
→ Znaja wšitcy ludźo Serbow?

10. jubilej modelowego projekta Witaj

Cyłotne kubłanje nastupajo rěč, kulturu a identitu

Smy sej w předsydstwje Serbskeho šulskeho towarstwa z.t. (SŠT) přezjedni, zo je hladajo na trěbność dalewuwića a rewitalizacije hornjo- a delnjoserbsčiny wažne, po dźesać lětach bilancować a dokumentować Witaj-hibanje we Łužicy.

Za čas politiskeho přewróta (1989-1991) w Němskej wutwori so w Serbach Serbska narodna zhromadźizna, kotraž zaběraše so w džěłowej skupinje šulstwo z trěbnym noworjadowanjom a přestrukturowanjom serbskich kubłanskich naležnosćow. Hromadže z Rejzu Šěnowej nawjedowach mjenowanu džěłowu skupinu. W tutym času wobhonichmy so wo móžnych rěčnych modelach w Europje, wopytachmy wosebje narodne mjeńšiny. W léce 1991 zatoži so potom po modelu Danskeho šulskeho towarstwa Serbske šulske towarstwo (SŠT), kotrež přewjedže hižo w léce 1992 w Serbskim domje w

serbska delegacija do Bresta, hospitowaše w šulach z wučbu bretonšćiny a zajimowaše so za wuwučowanski material. Mjeznimi bě člon SŠT Jan Bart, kiž bě zahoriće započat wabić za bretoniski model, kaž jón tehdy hišće mjenowachmy. Po dołhich diskusijach běchu sej wšitke serbske gremije

dnja 12. februara 1997 w Serbskim domje w Choćebuzu přezjedne, zo měto SŠT přenju pěstowarnju w Žylowje do swójskeho nošerstwa přewzać. Jako předsydka slubich, tak steji tež w protokolu, „zo přewozmu zamołwitosć za tutu kročel”. Hižo w rozprawje na našej hłownej zhromadźiznje dnja 13. 03. 1998 namjetowach, našemu modelaj dać mjeno Witaj, kotrež je so zahoriće přiwažalo.

Hižo w lětach mjez 1995 - 1997 wuwijaše SŠT z.t. koncepciju po bretoniskej ideji DIWAN k spěchowanj a rewitalizaciji hornjo- a wosebje delnjoserbskeje rěče. Zaměr nowoje koncepcije bě a je, w předšuli tworić zakłady za to, zo džěci njenawuknu serbsce a němsce jenož rozumić, ale tež rěčeć. Hač do zastupa do zakładneje šule nawuknu z pomocu dospołneje imersije, swojim kmanosćam a zamóžnosćam wotpowědujo z dwěmaj rěčomaj (z němskej a serbskej) wobchadžeć. Tak maja porno jednorěčnym džěćom wulki předskok wědy, hdyž zastupja do šule. Sakski wučbny plan předwidži, zo móža so wšitcy šulerjo po 4. lětniku we woběmaj rěčomaj

Kedźbliwje slěduja džěci Rownjanskeje pěstowarnje „Milenka“ ptačokwasny program.

Šwarnje swjećić zamóža w pěstowarni w Chrósćicach.

Budyšinje mjezynarodnu konferencu na temu „Dwurěčnosť w šuli”. Dwě léce pozdžišo, w oktobrje 1994, organizowachmy zhromadnje ze Sakskim statnym ministerstwom za kultus a Europskej radu štyridnjowsku konferencu w Budyšinje na temu „Kubłanje pola narodnych mjeńšinow”, na kotrež předstajich aktualny staw serbskeho šulstwa pod temu: Serbja-awtochtomy lud w Němskej”. Tuta konferenca bě směrodajna za dalše džěto SŠT.

Bórže zwěsćichmy, zo je nam bretoniski model DIWAN w Francoskej najbliši. W léce 1993 dojdže sej

dorozumić. Na zakładze nowoje koncepcije 2plus w Sakskej a bilingualneje wučby w Braniborskej hodži so tutón zaměr docpěć. Kaž w němčinje pak su w serbsčinje tež rozdžěle w nadarjenosći a zamóžnosći jednotlivych šulerjow – a tohodla je tež niwow wobknježenja rěčow mjez šulerjemi rozdžělny.

Wosebje wažne za wuspěšne dwurěčne kubłanje tohodla je, zo džěci wopytaja serbske a Witaj-pěstowarnje abo Witaj-skupiny. SŠT swój modelowy projekt Witaj z přewzaćom přenjeje pěstowarnje w Žylowje z 12 Witaj-džěćimi do swójskeho nošerstwa w léce 1998 zaměrnje zwoprawdža. W léce 1999 bě předsydstwo SŠT na dalekubłansku jězbu do Bretoniskeje nimo pěstowarkow a přistajeneje SŠT přeprósyo nawodu ABC w Choćebuzu dr. Fryca Liba a nawodu Serbskeje srjedźneje šule „Michał Hórnik” we Worklecach Křescana Korjeńka kaž tež wjednicu Žylowskeje zakładneje šule Claudiju Winklerowu, kotraž bě na kóncu wo DIWAN-modelu přeswědčena. Tak je so Serbskemu šulskemu towarstwu we wuskim zhromadnym džěle ze zakładneje šule poradžiło, w Žylowje po 50-lětnej přestawce za mału skupinu šulerjow zaso delnjoserbsčinu w 1. lětniku w nimale maćernorěčnej kwalice zawjesć. Wukony něhdyšich Witaj-džěci su na tutej šuli samo w matematice a němčinje lěpše hač přerězk w cyłym kraju Braniborska.

W Żyłowskej pěstowarni, hdžež založi so před 10 lětami přenja Witaj-skupina, přepodachu 2005 nowy swětły přitwar. Fota str. 5 a 6: archiw SŠT

Mjeztym je SŠT za něhdže 500 džěci z wosom pěstowarnjow w swójskim nošerstwje wutworilo maću předšulsku syć w Delnjej, srjedźnej a Hornjej Łužicy za přesadženje dospołneje imersije (hlej tabulka).

Sakska

	založena	skupiny	džěci	nošer
Němcy	01.04.1999	2	26	SŠT
Rowno	01.07.1999	3	35	SŠT
Malešecy	15.09.2000	3	39	SŠT
Chróscicy	01.01.2001	8	131	SŠT
Ralbicy	01.01.2004	6	118	SŠT
Wotrow	01.01.2006	3	30	SŠT

Braniborska

	založena	skupiny	džěci	nošer
Žyłow	01.03.1998	3	55	SŠT
Choćebuz	01.01.2002	4	68	SŠT

(žórtlo: Ludmila Budarjowa, měrc 2008)

Serbske šulske towarstwo stara so tuchwilu wo wjac hač 60 % wšěch serbskich a Witaj-džěci cyteje Łužicy, kotrež po modelowym projekće Witaj konsekwentnje serbsce wuknu.

Ličba džěci je jeničce w sakskich pěstowarnjach, kiž su w nošerstwje SŠT, wo wjace hač 40 % rozrostła. Smy kapacitu pěstowarnjow běžnje rozšěrjeli a tendenca dale stupa. W staršich listach, kotrež kwartalnje wudawamy, informujemy staršich a přiwuznych wo našim džěle. Serbski

institut z.t. w Budyšinje zažne dwurěčne kubljanje we wubraných serbskich a Witaj-pěstowarnjach systematisce wědomostnje přewodźuje.

Našemu přikładej slědujo, je k wobstejacym serbskim a Witaj-pěstowarnjam z lěta 1999 24 Witaj-skupinow z něhdže 350 džěcimi w 17 němskich pěstowarnjach nastalo. Ramikowe wuměnenja pak njejsu w kóždym padže idealne za přesadženje dospołneje imersije a za dalewjedženje dwurěčneho

kubljanja w zakładnych šulach resp. w primarnym schodženku. Nimo Witaj-skupiny wobsteji w samsnej pěstowarni znajmjeńša jedna jednorěčna němska skupina z jednorěčnymi němskimi kubłarkami a džěcimi. Přez to njeje cyłodnjowske serbskorěčne zastaranje Witaj-džěci stajnje zaručene. Zwěsćamy mjez pěstowarnjami w nošerstwje SŠT a Witaj-skupinami we wšelakich nošerstwach rozdžěle w přesadženju Witaj-koncepcije. Nimo serbskich a Witaj-pěstowarnjow, w kotrychž so metoda dospołneje imersije wužiwa a nimo Witaj-skupinow, hdžež džěla so po metodze džělnje imersije, wuknu tež džěci w dalšich pěstowarnjach Łužicy serbsku rěč, bjeztoho zo so pola nich wuraznje metoda imersije nałožuje.

Starši su nam džakowni, zo móžemy na kontinuitu efektiwneho posrědkowanja serbsčiny na zakładze 2plus w šuli pokazać. Njejedna so tu jeničce wo posrědkowanje serbsčiny tež w fachowej wučbje, ale zdobom wo cyłotne kubljanje nastupajo rěč, kulturu a identitu. Witaj same pak njemóže so bjez ramikowych wuměnenjow, politiskeje wole Serbow a Němcow, bjez staršich a komunow, bjez doslědnych analizow, bjez koncepta rěčneje strategije za wšě žiwjenske wotrězki a wobłuki Hornjeje a Delnjeje Łužicy dale wuwivać. K Witaj-konceptej slušejaja serbske knihi, spěwy a reje, muzej a džiwadło runje tak kaž wědomostne slědženja a mjezynarodna wuměna. My trjebamy naše unikatne serbske a dwurěčne institucije a wone nas. A trjebamy serbsce rěčacych kubłarjow a wučerjow. Zajimcam skićamy dobrowólne socialne lěto a praktikumy. Jako towarstwo twarimy we wuskim zhromadnym džěle z wotpowědnymi statnymi a komunalnymi instancami solidne fundamenty ze serbskimi a Witaj-pěstowarnjami a z 2plus- resp. bilingualnej wučbu w šuli. Džakujemy so wšitkim, kiž su nas w našim čestnohamtskim džěle w zaštych džesać lětach podpěrali a wjeselimy so na dalše dowěrliwe zhromadne džěto.

Ludmila Budarjowa,
předsydka SŠT

Župa „Michał Hórnik“ spomina na 175. narodniny Michała Hórnika

Lětsa spominamy na 175. narodniny najwjetšeho spěchowarja serbskeje rěče w 19. lětstotku, stawiznarja, redaktora, publicista, rěčnicarja a spisowačela Michała Hórnika.

Kamjenska župa nosy jeho mjeno hižo z časa založenja župow lěta 1921. Čehodla? Wšo, štož Serbstwo před něhdže 150 lětami wuznamjenja, štož so wot Serbow wočakowaše, bě we wosobje Hórnika zjednočene. Mikławš Andricki praji na dnju jeho njewočakowaneje smjerće: „Naše Serbstwo wobsteješe w poslednich 20 lětach poprawom w Hórniku. Bjez njeho sebi Serbstwo njemóžachmy, ani njewěrjachmy předstajić.“

Michał Hórnik narodži so 01.09.1833 jako syn wjesneho klamarja we Worklecach. Tam zastupi do šule a začu hižo tehdom, zo džěcom najbóle pobrachowachu serbske knihi. Tohodla napisa tež jako młody duchowny serbskej čitance a bibliske stawizny w dobrej mačersčinje. Jako wučer serbskich tachantskich hólcow w Budyšinje wusy w jich wutrobach symješka narodneho wědomja w jeničkej předpisanej hodzinje serbsčiny wob tydžeń. Z nich wuchadzachu pozdžišo mužojo, hódni wěčneho wopomnjeća, kaž Jakub Bart-Ćišinski, Mikławš Andricki, Jurij Libš a dalši. „Mamy pokazać, zo serbsčina nikomu nješkodži a zo je runje tak srědk dzěłanoscě ducha a wutroby jako kóžda druha rěč.“ Tuta sada bě Hórnikowe hesło žiwjenja. Jednoremu wjesnemu ludkej spyta narodny rjap skrućeć. Tohodla tež založi 1858 w Maćicy Serbskej beletristiski wotrjad, w kotrymž zhromadži serbskich spisowačelow a basnikow. Z nimi wudawaše „Měsačny přidawk k Serbskim Nowinam“. Z powědančkami, powěscemi z luda, basnjemi a nastawkami chcyše serbski lud docpěć, jón k sebi sčahnyc a kubtać. Z přidawnika wurosće samostatny časopis za zabawu a powučenje „Łužičan“.

Jako 1859 redaktor Serbskich Nowin Jan Arnošt Smoler do Ruskeje wotpućowa, bě Hórnik tón, kiž redaktorstwo přewza, wědžo, zo serbski lud trjeba swoju nowinu. Tež, hdyž běchu aktiwity jednotlivcow trěbne, bě za Hórnika baza luda njeparujom-

na móc we wojowanju wo narodne prawa. Přeco zaso apelowaše na začuće česće za swój narod: „... štož sam sebje nječesći, swoju česć sebi njewožaži, toho njebudža ani druzy česćić.“

Serbski lud bě ratarski lud a Hórnik spózna, zo ma tež serbski ratar z časom kročić, zo by sej zakład stworił za swoje wobstaće. Tohodla založi 1881 za nich časopis „Serbski hospodar“, w kotrymž nastaji program za rozwučowanje ratarjow, zo njeby jich koło časow přejěło.

K serbskej młodzinje měješe Hórnik nutryny počah. Jej je wěnowať swoju „Historiju serbskeho naroda“ zhromadnje z pólskim wučencem Bogusławskim a da jej serbske stawizny do ruki, prajo: „Naši młodži maja znać skutki prjedownikow, zo bychu serbski narod dale wjedli.“ Hórnikowe bydlenje w Budyšinje bě často zetkanišćo młodych Serbow a studentow. Tam pohnjowaše jich do narodneho hibanja.

W lěće 1862 založi so w Budyšinje Towarstwo Cyrila a Metoda, kotrehož iniciator bě Michał Hórnik. Jeho

wosebita starosć bě wudawanje nabožneje literatury. Z časopisom „Katolski Posoľ“ informowaše redaktor Hórnik serbski lud wo nabožinje, politice, cyrkwinskih a kulturnych stawiznach a słowjanskej wzajomosći. Hórnik da tež nastork za založenje katolskich towarstwow, kiž mějachu ludnosć na wsach nabožnje, moralisce, stawiznisce a politisce kubtać. Přenje so založi w Ralbicach, potom slědowachu Chrósćicy, Jaseńca a Kukow a dalše towarstwa.

Hłuboko běchu Serbja hnući a poraženi, jako Hórnik 1894 hakle 61-lětny zemrě. Na něhdyšim Serbskim domje bě do kamjenja zadypane Hórnikowe wuprajenje: „Bohu k česći, Serbam k wužitku.“ Tute hesło pyši džensa w koporowych pismikach zachod Serbskeho domu. Njech so hdys a hdys dopominamy na njesebične, woporniwe džěto, hdyž zastupimy do tutoho domu abo hdyž džemy přez Mikławš, hdžež wotpočuje Michał Hórnik – serbskeho luda čichi genius.

Trudla Kuringowa

Šula za dolnoserbsku rěč a kulturu Chóšebuz pśisłuša z togo lěta direktnje kulturnemu amtoju města Chóšebuz ako samostatna institucija. Pšewježo za wětšy part zarědowanja na jsach Dolneje Łužyce. Ma mjazy drugim teke dobrych partnerjow pšez wósobinske kontakty z wejsańskimi Domowinskimi kupkami ako Barbuk, Turnow, Turjej, Dešno abo Hochoza. Za nje zarědujo pšednoski, serbske zmananja abo ekskursije.

Wjelgin angažerowana jo pšedседarka Barbuckeje Domowinskeje kupki, gójcowka Heidemarie Matikowa a serbska ceptarka na wuměńku Hanka Panowa z Turnowa (w carnem pulowerje). Na fotach zmananje pójsynogi w Turnowje.

Текст а wobraz: Maria Elikowska-Winklerowa

EUROPEADA 2008

Serbscy koparjo přihotuja so na turněr koparskich mustwow narodnych mjeńšin

W nalěću zašeho lěta dósta Domowina list ze sekretariata Federalistiskeje unije europskich narodnych skupin (FUEN) z naprašowanjom, hač chcemy so wobdźělic na turněrje koparskich mustwow narodnych mjeńšin a małych ludow Europy w juniju 2008. Składnostnje europskich koparskich mišterstwow UEFA w Awstriskej a Šwicarskej organizuje FUEN zhromadnje z organizaciju Rätoromanow Liu Rumantschu a Sedrun-Disentis-turizmom tutón turněr wot 31. meje do 7. junija 2008 w kantonje Graubünden ze zaměrom, zo „so rěčne mjeńšiny Europje a swětej w sportowym a čerstwym ramiku prezentuja“ (hlej tež www.europeada2008.net).

Wjednistwo Domowiny měješe to za dobrou wěc; „serbska wubranka“ tajkeje formy je nowum w młódsich stawiznach. Slědowaše naprašowanje k sobuskutkowanju pola Serbskeho Sokola a sportowych zjednoćenstwow we Łužicy. Po někotrych trěbnych wotwažowanjach – termina na kóncu sezony dypkowych hrow, sportoweho naroka ale tež kondicijow dla – přizjewichmy kónc zašeho lěta mustwo „Łužiscy Serbja“. Zamołwići za delegaciju – prezidenća sportowych towarstwow z Chróscic, Njebjelčic, Pančic-Kukowa, Ralbic a wjednistwo Domowiny – dojednachu so na rozsudny kriterij za wobdźělenje sportowcow

Składnostnje přerjeho zhromadneho treninga přepoda předsyda Domowiny Jan Nuk (naprawo) serbskim wobdźělnikam Europeady, kaž tu Bjarnatej Deleńkej, wopismo wo powoňanju do tuteje wubranki. Foto: priwatne

a přewodnikow: Nimo koparskich wukonow je to wobknježenje serbsčiny. Dresy a přez Njebjelčansku firmu Elekrotechnika Šewc sponsorowane treningowe wobleki budu tež na to pokazować. Wšako wjazaj koparjow Europeady, zo su přislušnicy małego naroda, kotraž rěča mjeńšinowu rěč.

Njedzeli, 20. jutrownika 2008 přija składnostnje přerjeho zhromadneho treninga sydonnaće koparjow, trenarnej, fyzioterapeutaj, tři oficialni přewodźerjo a nawoda delegacije z rukow předsydy Domowiny Jana Nuka wopismo wo powoňanju do tuteje wubranki. Młódzi Serbja, kotraž na wurisanje pojědu, sportuja w Chróscicach, Njebjelčicach, Pančicach a Radworju, pola Zelenobětych w Hórkach a jedyn hrajer pola A-młódziny Dynamo Drježdžany. Tři dalši hrajerjo z Ralbic resp. Pančic so snadź hišće přidruža. Naprašowanja w Delnjeje Łužicy, we Wojerowskej a Slepjanskej kónčinje njeběchu

nažel wuspěšne. Serbscy hrajerjo nastupja dnja 31. meje 2008 w skupinje E přećiwo Chorwatam z Rumunskeje, pónđzeli slěduje hra přećiwo Okcitančanam, kotraž su w Francoskej doma, a wutoru su w Italskej sydylacy Cimbrojo sportowi přećiwnicy.

Skupina WÓLBERNOSĆE budže delegaciju z Łužicy přewodźeć a prezentuje Serbow na spěwno-kulturnym polu, hdyž so dzeń mjez předkołom a finalnym kołom z kulturnymi poskitkami narodnych mjeńšin a małych ludow Europy wuhotuje.

Ideja turněra bě so zrodziła we Łužicy, jako składnostnje 51. kongresa FUEN w Budyšinje mustwo zastupnikow narodnych mjeńšin Europy a mustwo Serbow bul w Chróscicach kopašej. Rezultat bě tehdy 4:1 za Serbow. Přejemy našim sportowcam wjele wuspěcha a na finalne koło dalšich fanow z Łužicy.

Marko Kowar

Awtor poskića čitanja

Dr. Paul Krautz z Drježdžan je napisał knihu „Das Land der Sorben – Land meiner Kindheit und frühen Jugend“.

Domowinske skupiny, kiž maja zajim za čitanski wječork z awtorom, njech so direktnje na dr. Krautza wobroća (tel. 0351-411 65 92).

Impresum: Naša Domowina - Informacije třěšneho zwjazka • Informacije kšywowego zwězka • Informationen des Dachverbandes

Tu wozjewjene wosobinske mjenjenja njekryja so na kóždy pad z mjenjenjom wudawačela. Redakciski kónc: 30. 04. 2008
wudawačel/Herausgeber: Zarjad Domowiny • Zarěd Domowiny • Geschäftsstelle der Domowina

redakcija/Redaktion:

Póstowe naměsto/Postplatz 2 • 02625 Budyšin/Bautzen • www.domowina.de
Borbora Felberowa

lektoraj/Lektoren:

tel. 03591-550 202 • faks: 03591-42408 • e-mail: felber-pr-domowina@sorben.com

zhotowjenje/Herstellung:

Božena Braumanowa, Erwin Hanuš

Claudia Knoblochec • čišć/Druck: Serbska čišćernja/Lausitzer Druck- und Verlagshaus GmbH Budyšin/Bautzen